

Markedsrapport for Tyskland

Baggrund

Tyskland er Danmarks største og vigtigste eksportmarked og stod for 15 pct. af den danske vareeksport i 2019. Tyskland er verdens fjerdestørste økonomi og med sine 83 mio. indbyggere og store fremstillingsindustri er landet kendt for at være Europas vækstmotor. Tysklands finanser og institutioner er sunde, hvilket også afspejles i, at landet får de bedst mulige kredit-ratings fra de store kreditvurderingshuse. Med Tysklands beliggenhed lige syd for grænsen er dansk økonomi i høj grad afhængig af den tyske økonomi – et forhold dansk økonomi i stor udstrækning nyder godt af.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Tyskland

	2017	2018	2019	2020 (Skøn)	2021 (Skøn)	2022 (Skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	2,8	1,5	0,6	-6,5	3,3	2,7
Inflation (pct.)	1,7	1,9	1,4	1,0	1,5	1,9
Offentlig budgetbalance (pct. af BNP)	1,3	1,9	1,5	-7,4	-4,1	-2,4
Offentlig gæld, brutto (pct. af BNP)	65,3	61,8	59,8	76,8	76,6	75,7
Betalingsbalance (pct. af BNP)	7,9	7,4	7,1	6,1	5,9	5,4
Arbejdsløshed (pct.)	3,8	3,4	3,2	3,8	4,0	3,6
Valutakursændring – USD:EUR (pct.)	-12,1	4,7	1,9	3,7	0,3	-1,2

Kilde: Economist Intelligence Unit.

Anm: Data behandlet af EKF.

Tyskland står dog på både kort og langt sigt overfor en række store udfordringer. Her kan bl.a. nævnes corona-krisen, truslen mod den tyske bilindustri, EU's sammenhængskraft og Brexit, en ny sikkerhedspolitisk verdensorden, øget protektionisme samt voksende udgifter til en aldrende befolkning. Hvordan Tyskland klarer disse udfordringer, vil ikke bare være vigtigt for Tyskland, men også for EU og Danmarks fremtidige økonomiske og politiske udvikling.

Økonomisk udvikling

Tyskland er verdens fjerdestørste økonomi efter USA, Kina og Japan, og landet tegner sig for en femtedel af EU's BNP og er dermed den største økonomi i Europa. Der er god grund til at tysk økonomi ofte populært kaldes Europas lokomotiv. Den tyske økonomi er stærk og ligger stabilt i top-10 på World Economic Forums rangliste over de mest konkurrencestærke økonomier i verden. Landet har en stor fremstillingsindustri af små til mellemstore virksomheder, der beskæftiger ca. 60 pct. af den tyske arbejdsstyrke.

Markedsrapport
udarbejdet af
Dansk Erhverv i
samarbejde med
Danmarks Eksport-
kredit – EKF.

DANSK
ERHVERV

Disse såkaldte "mittelstand"-virksomheder er meget afhængige af efterspørgslen fra udenlandske økonomier og nem adgang til de internationale markeder.

Det offentlige budget afspejler tyskernes tilslutning til, at der skal være tæring efter næring, og udviklingen gik også ganske godt, indtil corona-krisen kom ind fra højre som en ren kæberasler til økonomien. Siden 2014 har der været overskud på den offentlige balance, og i 2019 var det offentlige overskud hele 1,5% af BNP. De gode økonomiske år afspejledes også på statsgælden, der faldt til det laveste niveau siden 2002 - nemlig fra 81 pct. af BNP i 2012 til 60 pct. af BNP i 2019. 2020 bliver et slemt år for landets ellers så fine nøgletal. Nedlukningen af økonomien kommer til at skabe et stort hul i statskassen, og den offentlige gæld vil øges til ca. 77 pct. af BNP i 2021. Det er et betydeligt højere gælds niveau end før corona-krisen, men stadig ikke noget, der får advarselsslamperne til at blinke hos verdens kreditbureauer.

Indtil corona-krisen ramte havde beskæftigelsen aldrig været højere, og arbejdsløsheden var på det tidspunkt den laveste siden 70'erne. Stigninger i lønninger og priser har dog været lave, hvilket holdt renterne i ro og økonomien i gang. Nu hvor corona-krisen hænger, har arbejdstagere fået vigtigere ting at bekymre sig om end lønvækst, da mange af dem står til at miste deres job. Stigningen i arbejdsløsheden forventes dog at blive moderat, hvilket delvist kan tilskrives diverse hjælpepakker.

Foruden hjælpepakker får tysk økonomi også hjælp af de lave renter, som er et resultat af den lave inflation. Tysklands 10-årige statsobligation har været negativ siden april 2019. Det hænger sammen med frygten for deflation, hvilket har fået den Europæiske Centralbank (ECB) til at sænke renterne gennem opkøb af statsobligationer. Rentniveauet har fået endnu et tryk nedad i forbindelse med corona-krisen, hvor ECB har genstartet sit opkøbsprogram af europæiske statsobligationer. ECB håber, at de lave renter vil sætte gang i økonomien for derved at få væksten og inflationen til at stige.

Tyske virksomheder nyder dog godt af euro-samarbejdet, som gør eksporten til resten af EU nemmere. Samarbejdet er også med til at styrke konkurrenceevnen over for landene uden for EU, fordi eurokursen holdes nede af de svage sydeuropæiske økonomier. Det har resulteret i et meget stort strukturelt betalingsbalanceoverskud, der i 2019 udgjorde hele 7,1 pct. af BNP.

Tabel 2: **Tysklands handelsforhold til Danmark**

Dobbeltbeskatningsaftale med Danmark	Ja, siden 1964
Tyske investeringer i Danmark (Beholdning K1 2020)	76,1 mia. DKK
Danske Investeringer i Tyskland (Beholdning i K1 2020)	222,6 mia. DKK
Dansk vareeksport til Tyskland (2019)	106,87 mia. DKK
Dansk tjenesteeksport til Tyskland (2019)	48,79 mia. DKK
Dansk vare- og tjenesteeksport til Tyskland (2019)	155,66 mia. DKK
Dansk vareimport fra Tyskland (2019)	141,06 mia. DKK
Dansk tjenesteimport fra Tyskland (2019)	51,75 mia. DKK
Dansk vare- og tjenesteimport fra Tyskland (2019)	192,81 mia. DKK
Danske datterselskaber i Tyskland (2018)	1.853 (83.061 ansatte)

Kilde: SKAT, Europakommissionen og Danmarks Statistik.

Anm: Data indsamlet og behandlet af Dansk Erhverv. Dobbeltbeskatningsaftalen er senest opdateret i 1996.

Når et land har et stort og vedvarende betalingsbalanceoverskud, findes der per definition et land, som har et stort og vedvarende betalingsbalanceunderskud. En konsekvens ved et strukturelt betalingsbalanceunderskud er bl.a. tab af arbejdspladser til udlandet samt gældsopbygning. USA har verdens største betalingsbalanceunderskud på knap USD 500 mia., hvilket primært skyldes høj import fra Kina, men Tyskland bidrager også til underskuddet. Det har fået præsident Trump til tasterne med anklager om, at EU bedriver valutakursmanipulation. Desuden pålægges amerikanske biler en 10 pct. toldsats, når de eksporteres til Europa, hvorimod europæiske biler kun pålægges 2,5 pct. af bilens værdi i told den anden vej. Igennem det 19. århundrede har USA været en stor fortaler for markedsökonomi, og det har resulteret i handelsaftaler, som i mange amerikaneres optik har kostet amerikanske arbejdspladser. Det er i hvert fald disse forhold præsident Trump vil gøre op med. Trump har truet EU med en told på 25 pct. på europæiske biler, hvilket i givet fald vil indebære store udfordringer for den tyske eksportindustri.

Den tyske bilindustri udgør 14 pct. af det tyske BNP, men den står overfor store udfordringer de kommende år. Bilindustrien er i gang med at revidere sin forretningsmodel fra produktion af biler til transportløsninger, hvor selve bilen kun er en mindre del af værdikæden. Fremtidens biler vil være elektriske, automatiske, delte, forbundne og fornyet årligt. Det betyder, at fremtidens vindere i bilindustrien skal være mindst lige så meget IT-virksomheder som produktionsvirksomheder. For at gøre bilindustrien og andre produktionsvirksomheder klar til de nye tider har regeringen lanceret "Industry 4.0", der skal sikre, at tyske virksomheder kommer på forkant med teknologier som robotter, kunstig intelligens og internet of things (IoT).

Tysklands offentlige udgifter ventes at stige de kommende år. Som så mange andre vestlige lande har Tyskland en voksende ældrebyrde, og det øger presset på de offentlige udgifter til især sundheds- og socialsektoren, men også presset for at hæve lønningerne,

da arbejdsstyrken mindskes. Det har en række nylige strejker blandt tyske industriarbejdere understreget. Om det er nok til at vende de seneste par års lave lønvækst må tiden vise. Derudover står Tyskland også til at skulle øge udgifterne til dets noget forsømte og ineffektive militær. Tyskland bruger kun 1,2 pct. af BNP på dets militær – langt under NATO's mål om 2 pct. af BNP – og en stor andel af Tysklands flåde af kampfly, ubåde og kampvogne er ikke operationelle.

Tabel 3: **Tyskland på globale ranglister**

Verdensbankens "Forsknings- & Udviklingsudgifter" (pct. af BNP)	7 (ud af 149)
WIPO's Global Innovation index	9 (ud af 131)
World Economic Forum's Global Competitive Index	7 (ud af 141)
Transparency International's "Corruption by country"	9 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business"	22 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parameter:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	125 (ud af 190)
Bureaukrati ved import/eksport (efter laveste niveau)	42 (ud af 190)
Håndhævelse af kontrakter (efter bedste håndhævelse)	13 (ud af 190)
Indbetaling af skatter og afgifter (efter letteste indbetaling)	46 (ud af 190)
Registrering af fast ejendom (efter mest effektive registrering)	76 (ud af 190)
Udstedelse af byggetilladelser (efter letteste niveau)	30 (ud af 190)

Kilde: Nyeste udgave af ovennævnte publikationer.

Anm: Forskning- & udviklingsudgifter er landenes senest indberettede tal til Verdensbanken.

Politisk udvikling

Tyskland har et stabilt politisk flerpartisystem, som er bygget op omkring to kamre, nemlig Forbundsdagen og Forbundsrådet, der henholdsvis kan sidestilles med andre landes under- og overhuse. Regeringerne har siden Anden Verdenskrig været kendetegnet ved at være konsensus- og midtsøgende, og de to største partier og politiske modstandere har traditionelt været Socialdemokraterne (SPD) på den ene side og de Konservative CDU og CSU på den anden side.

Siden 2005 har Tyskland været ledet af Kansler Angelica Merkel (CDU) og har, frem til migrantkrisen i 2015, været karakteriseret som en meget stabil politisk periode. Epoken med Merkel slutter dog inden næste valg i 2021. Merkels forestående afsked til politik skyldes primært det dårlig valg i 2017 og et skrantende helbred. I valget i 2017 skete der et skred i stemmerne, hvor både de Konservative og SPD tabte stemmer til især det indvandrekritiske og nationalkonservative AfD og de liberale (FDP). Fremgangen for højrepartiet AfD kan især tilskrives Merkels "*wir schaffen das*"-politik i 2015, hvor næsten 900.000 flygtninge kom til Tyskland. Efter valget kunne hverken SPD eller de Konservative skabe en flertalsregering. Efter seks måneder med svære forhandlinger endte det

med, at de to gamle modstandere SPD og CDU/CSU gik i regering sammen, og Merkel overlod CDU-formandsposten til Annegret Kramp Karrenbauer – også omtalt AKK. CDU/CSU-alliancens popularitet er dog øget i forbindelse med COVID-19-krise, hvilket, i hver fald for en tid, kan stoppe vælgerflugten fra de gamle partier.

På den internationale scene er Tyskland presset. De seneste årtier har Tyskland nedprioriteret dets militær, mens voksende militære magter som Kina, Rusland og Tyrkiet er blevet mere selvhævdende. Denne udvikling underminerer Tysklands tyngde på den internationale scene, hvilket også USA har reageret skabt på og har forlangt øgede ressourcer til det tyske militær og NATO. Tyskland og EU er i høj grad afhængige af hinanden, men EU er under pres. Internt er EU under pres fra Ungarn og Polen, der udfordrer EU's grundlæggende værdier. Brexit er også med til at gøre EU mere ustabil. EU-skeptiske partier vokser også i andre lande, hvor især Lega Nord i Italien udgør en stigende udfordring. Eksternt presses Tyskland og EU af Putins Rusland, der ønsker et svagere EU. I EU's baghave har Tyrkiet leddet af en autoritær Erdogan vendt sig væk fra i Europa og har senest lagt sig ud med Grækenland. Sidst men ikke mindst er der sået tvivl om USA's støtte i tilfælde af et angreb på NATO-alliancen. Disse forhold gør, at Tyskland de kommende år forventes at øge dets militære magt.

Tabel 4: **Markedsmuligheder i Tyskland**

Tyskland er Danmarks primære handelspartner med gode muligheder for både import og eksport.

Energieffektivitet- Den tyske industri er blevet mere opmærksom på energieffektivitet som et værktøj til at opnå en større profitmargin. Dansk eksport af energiteknologi er steget kraftigt de seneste år. Tyskland alene dækker over 15 procent af alt dansk eksport af energiteknologi, og landet indtager dermed førstepladsen som det største danske eksportmarked inden for denne sektor.

Digitalisering og uddannelse- Coronakrisen har øget fokus på behovet for digitalisering i tyske skoler. I landet er der stor interesse for den danske uddannelsessektor. Dette gør det tyske marked særligt attraktivt for danske leverandører af læringsteknologi og services.

Kilde: Udenrigsministeriet.

10 største danske eksportvarer til Tyskland

Tabel 5: **Overkategorier, 2019**

1.	Kraftmaskiner og motorer	11,25 mia. DKK
2.	Beklædningsgenstande og tilbehør	8,95 mia. DKK
3.	Køretøjer	7,22 mia. DKK
4.	Maskiner og tilbehør til industrien	5,96 mia. DKK
5.	Medicinske og farmaceutiske produkter	5,68 mia. DKK
6.	Kød og kødvarer	4,46 mia. DKK
7.	Levende dyr, spiselige	4,32 mia. DKK
8.	Metalvarer	3,96 mia. DKK
9.	Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf.	3,94 mia. DKK
10.	Mejeriprodukter og fugleæg	3,50 mia. DKK

Kilde: Danmarks Statistik.

Anm: Danmarks vareeksport til Tyskland i 2019.

Tabel 6: **Underkategorier, 2019**

1.	Andre elektriske generatorsæt	9,85 mia. DKK
2.	Automobiler hovedsagelig konstrueret til personbefordring	4,35 mia. DKK
3.	Levende svin, undt. til avlsbrug	3,44 mia. DKK
4.	Kød af svin, fersk el. kølet	2,92 mia. DKK
5.	Sweatere, pullovere, cardigans, veste, af trikotage	1,31 mia. DKK
6.	Andre dele og tilbehør til traktorer, kraner, specialtransport o.l.	1,16 mia. DKK
7.	Mineralvand tilsat kulsyre (sødet), ikke-alkoholholdige	1,40 mia. DKK
8.	Benklæder, overall, knickers og shorts, til herre, undt. trikotage	1,03 mia. DKK
9.	Antisera og blodbestande; vacciner, undt. som lægemidler	1,01 mia. DKK
10.	Varer, ikke klassificeret efter art	0,98 mia. DKK

Kilde: Danmarks Statistik.

Anm: Top 10 underkategorier som ikke er underlagt diskretionering.

Gode råd til danske eksportører

Tyskland er med sine 83 mio. forbrugere et stort og attraktivt nærmarked for danske eksportører – uanset størrelse. Den største udfordring er konkurrenceintensiteten. Tyske virksomheder er de største konkurrenter, men også producenter fra Mellemeuropa er med til at presse priserne og gøre konkurrencen benhård. Derfor skal danske virksomheder meget klart kunne demonstrere, hvilken merværdi de kan tilføre med deres produkter eller tjenester. Danske virksomheder er vellidte samarbejdspartnere, og Danmark har stadig et positivt image i Tyskland, ligesom mange tyske virksomheder værdsætter den høje kvalitet og fleksibilitet.

At trænge igennem på det tyske marked kræver forberedelse og tålmodighed. Man skal ikke lade sig snyde af, at Tyskland er et nærmarked, og det er vigtigt at afsætte de nødvendige ressourcer og sætte sig grundigt ind i hvilke regler, der gælder for ens virksomhed – lige fra certificering til juridiske spørgsmål. Rådgivning kan være nødvendigt for at undgå dyre faldgruber. Det er en vigtig konkurrencefordel, hvis danske virksomheder kan kommunikere på tysk med deres tyske samarbejdspartnere. At ansætte tysksprogede medarbejdere med eksporterfaring er blandt de vigtigste instrumenter i virksomhedernes forberedelse. Det viser, at virksomheden mener det seriøst, og det bliver nemmere at undgå misforståelser. Tyskland er med sin centrale placering i Europa desuden et ideelt udgangspunkt for videre ekspansion i Europa.

Tabel 8: **Modtagere af dansk vareeksport, 2019**

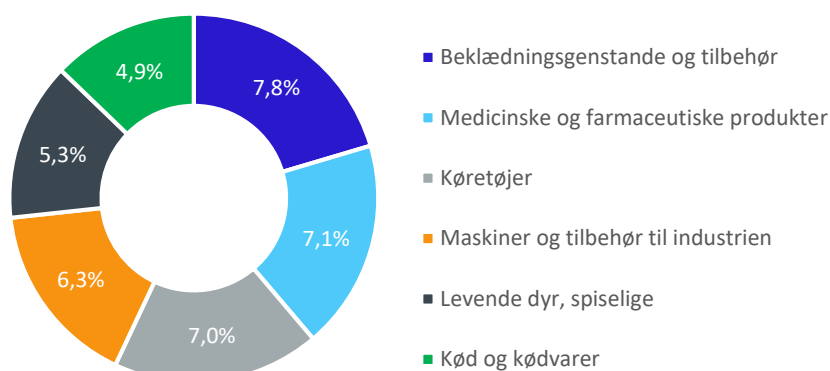
1. Tyskland	104,1 mia. DKK
2. Sverige	77,4 mia. DKK
3. USA	75,9 mia. DKK
4. Norge	46,2 mia. DKK
5. Storbritannien	44,9 mia. DKK
6. Holland	37,4 mia. DKK
7. Kina	36,2 mia. DKK
8. Frankrig	25,9 mia. DKK
9. Polen	24,1 mia. DKK
10. Italien	18,3 mia. DKK

Kilde: Danmarks Statistik.

Finansiering

Dansk Eksportkredit vurderer løbende risikoen ved samhandel med verdensmarkedet. Risikoklassen afspejler risikoen for, at en køber ikke kan betale på grund af politiske risici i landet. Jo højere tallet er, des højere er risikoen. Tyskland er i risikoklasse 0 ud af 7, hvilket gør Tyskland til et meget stabilt og sikkert marked. Kontakt EKF, hvis din virksomhed har brug for en konkret finansiering og risikoafdækning i forbindelse med eksport til Tyskland.

Figur 1: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Tyskland fra januar 2020 til juni 2020**

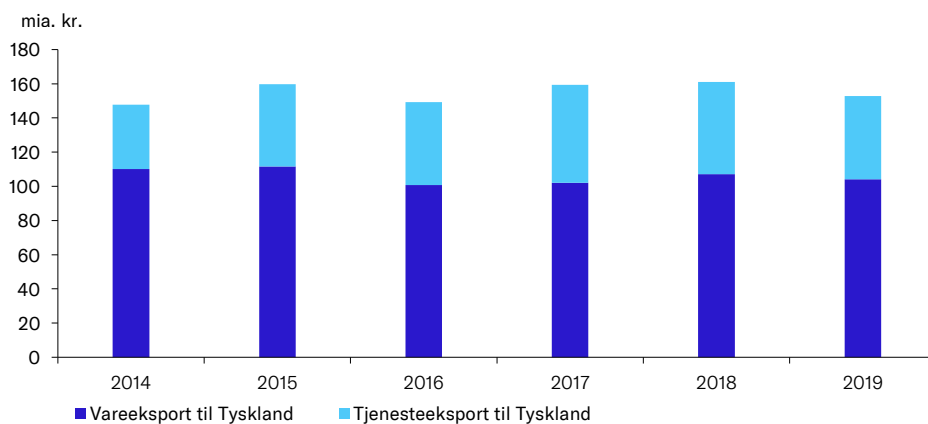

Kilde: Danmarks Statistik.

Anm: Procentsatserne er andel af den samlede danske vareeksport til Tyskland for perioden.

Danmark eksporterer en bred vifte af varer til Tyskland. Dog er det især tøj, medicin og personbiler som har trukket eksporten de seneste 6 måneder da det står for over en femtedel af den samlede transport for perioden.

Figur 2: **Dansk vare- og tjenesteeksport til Tyskland fra 2014 til 2019**

Kilde: Danmarks Statistik.

Danmarks samlede eksport til Tyskland er ganske stabil men har haft en svag nedadgående tendens siden 2015.

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer løbende i en opdateret version. Publikationen udarbejdes i samarbejde med Udenrigsministeriet og Danmarks Eksportkredit som besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Derudover bidrager Danmarks Statistik med de nyeste faktuelle tal på området.

Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

EKF- Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder.

Kontakt EKF på 3546 2600 eller send en mail til ekf@ekf.dk hvis din virksomhed har brug for viden og finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Datakilder

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige og kan levere opdaterede tal.

- Verdensbanken, *Ease of Doing Business*, tilgængelig på: <<https://www.doing-business.org/en/rankings>>
- Danmarks Eksportkredit, *Landevurderinger*, tilgængelig på: <<https://ekf.dk/landevurderinger>>
- World Intellectual Property Organization, *Global Innovation Index*, tilgængelig på: <<https://www.globalinnovationindex.org/home>>
- World Economic Forum, *Global Competitive Index*, tilgængelig på: <<https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth>>
- Economist Intelligence Unit, *Country Analysis*, tilgængelig på: <<https://www.eiu.com/n/solutions/country-analysis/>>
- Europa Kommissionen, *Frihandelsaftaler*, tilgængelig på: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/>>
- SKAT, *Dobbeltbeskatningsaftaler*, tilgængelig på: <<https://www.skm.dk/love/internationalt/dobbeltbeskatningsoverenskomster#/?page=1>>
- Danmarks Statistik har leveret følgende dataudtræk:
 - OFATS4: Danske datterselskaber i udlandet efter land og enhed.
 - UHTL: Tjenestebalance, kvartal efter im- og eksport og land.
 - SITC2R4Y: Værdi af import og eksport efter SITC-hovedgrupper, land og im- og eksport opdelt på år.
 - SITC2R4M: Værdi af import og eksport efter SITC-hovedgrupper, land og im- og eksport opdelt på måneder.
 - SITC5R4Y: Im- og eksport (Rev 4- SITC) efter im- og eksport, SITC-hovedgrupper, land og enhed opdelt på år.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, fagchef for international handel, Dansk Erhverv, på tlf. +45 3175 2400 og mail: mje@danskerhverv.dk.